

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Будь-яка виробнича система підлягає організаційному вдосконаленню на всіх стадіях життєвого циклу її існування. Об'єктивна властивість виробничої системи, як і її елементів, вступати у зв'язки з іншими системами (елементами) в кожному конкретному випадку має вираз у певних можливостях (валентність системи) створювати кінцеву кількість зв'язків з певним числом об'єктів. Вона визначається техніко-технологічними та економічними показниками, які характеризують можливості даного системного елементу об'єднатися з тією або іншою системою (елементом) у сукупній системі.

Тому при проектуванні технічних систем одночасно здійснюється організаційне проектування, яке передбачає вивчення валентності системи і системних елементів для визначення комбінаційних можливостей і встановлення раціональних зв'язків, що забезпечують ефективне функціонування виробничої системи в цілому.

Проектування організаційних зв'язків являє собою регламентацію, яка передбачає встановлення певних параметрів, що обумовлюють доцільний перебіг процесів (відносин), зв'язків між елементами системи. Для того, щоб зв'язки носили не випадковий, а організований (упорядкований) характер, мають бути регламентовані такі умови (параметри): 1) відносини залежності або підпорядкування між елементами, де головним принципом оргпроекткування є функціональна ознака, що передуює структурній. Ця умова ґрунтується на прямому і зворотному зв'язку, визначаючи: хто кому, хто кого, хто від кого, хто за ким; 2) зміст, склад зв'язку (що є предметом передачі?). Цей параметр відповідає на питання: що, якої якості; 3) обсяг (норма) зв'язку, де має бути відповідь на питання: скільки; 4) час, тривалість або період перебігу процесу зв'язку з відповіддю: в який час, коли, з якою тривалістю; 6) спосіб зв'язку, що вказує на засоби і методи здійснення зв'язку між елементами.

Логіка проектування зв'язку полягає в регламентації низки умов (параметрів зв'язку) шляхом послідовного розв'язання наведених питань. При розгляданні будь-якої кількості зв'язків та елементів доцільно здійснювати їх попарний аналіз.

Важливою вимогою до організації виробничої системи є забезпечення надійності проєктованих зв'язків. Рівень безперебійності реалізації зв'язків повинен забезпечувати відносно стійке функціонування системи в цілому. Надійність інтерпретується як відношення часу стійкого функціонування системи до планового фонду часу і визначається показниками потенційного та очікуваного виходу системи. Надійність зв'язків підкріплюється організаційними резервами системи.

Кількісний підхід, розглянутий вище, обмежений. Подальше підвищення надійності організації і виходу системи вимагає суттєвої організаційної перебудови її, що радикально змінює її структуру. Одним з напрямів перебудови структури і підвищення надійності системи є зменшення числа послідовних недублюючих зв'язків. При цьому необхідно дотримуватися основного правила: послідовної заміни багатоланкових ланцюгів малоланковими за умови, що надійність ланцюга в цілому не знижується.

Організаційна перебудова виробничої системи повинна здійснюватися в напрямі підвищення її надійності та пристосування шляхом широкого застосування механізмів самоорганізації й самоуправління.

Системний підхід до аналізу і проєктування структури виробничої системи ґрунтується на таких принципах: первинність функції ніж структури; структура зв'язків як основа структури управління; повнота відповідності; скорочення ланцюга послідовних зв'язків; керованість і делегування повноважень; авторегулювання і самоорганізації; межа автоматизації.

За сучасних умов глобалізації великим компаніям гнучкість надається шляхом створення відносно самостійних підприємств, які швидко реагують на зміни асортименту, попиту на продукцію з адекватною стратегією і тактикою маркетингу. Для таких підприємств розробляються організаційні проєкти, де передбачаються варіанти регламентованих зв'язків і можливості саморегулювання виробничих та управлінських процесів у групах робітників з орієнтацією на відповідну ситуацію.

***Н. В. Василькова**, канд. екон. наук,
Київський національний економічний університет*

МАРКЕТИНГ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ТОРГІВЛІ